

Bijlage 1: Ambtelijke reactie VO-raad

Opmerkingen op het Programmaplan PO/VO (versie van 9 februari)

We kunnen ons vinden in de volgende uitgangspunten en kaders van het plan:

- Scholen hebben de regie en leveren maatwerk;
- De integrale aanpak, waarbij scholen in verbinding staan en ondersteund worden door zorg, gemeenten en maatschappelijke organisaties;
- De meerjarige aanpak waarbij de school zelf aan zet is;
- De flankerende aandacht en aanpak van specifieke doelgroepen;
- De gerichte aandacht voor kennisontwikkeling en kennisdeling (kenniscommunity); kennisgedreven werken;
- De sturing zoveel mogelijk via de generieke middelen te laten lopen (kan bijvoorbeeld ook in vorm van toevoeging aan de prestatiebox waardoor er sprake is van enige oormerking), met een gerichte inhoudelijke verantwoording.

Suggesties voor inhoudelijke versterking van het programmaplan

- Op zich zijn we blij met het initiatief en de forse financiële middelen die beschikbaar komen, maar een dergelijk omvangrijk plan is ook gebaat bij een goede voorbereiding. We plaatsen daarom kanttekeningen **bij de hoge druk** die er op het Nationaal Programma rust. We zitten nog volop in de crisis, hebben nog geen goed zicht op de ontwikkeling van leerlingen. We lopen daarmee het risico dat het programma zich gaat richten op de veronderstelde vraag en niet op de werkelijke vraag van scholen, hetgeen het risico op een aanbodgerichte aanpak vergroot. Procesmatig gezien is er nauwelijks afstemming met onze achterban mogelijk. Vanuit die optiek pleiten we echt voor een notitie op hoofdlijnen ('contouren'). De voorliggende notitie is soms al erg uitgewerkt.
- Start met een goede uitleg van **het doel van het programma**. Wat willen we bereiken met dit programma? En welke programmalijnen/programmastructuur past daarbij? Het programmaplan oogt nog wat onevenwichtig: soms heel globaal en soms heel specifiek uitgewerkt. Dat laatste verhoudt zich niet goed met een notitie op hoofdlijnen. We missen ook een heldere prioritering en een nadere duiding van (de aanpak van) **kansengelijkheid** in het plan.
- Kies voor een goede **framing en uitleg van de begrippen 'leerachterstanden' en 'leervertraging'** in de inleiding; in deze notitie lopen ze nu door elkaar heen. De inleiding is daarbij nu redelijk dramatisch van toon. De uitspraak dat het onderwijs heeft 'stilgelegen' doet geen recht aan de feitelijke situatie.
- Kies voor een aanpak waarin **de brede opdracht voor het onderwijs** tot uiting komt (Biesta). We willen dat dit programma een goede balans kent tussen de aandacht voor cognitieve ontwikkeling, sociaal emotionele ontwikkeling, burgerschap en de motivatie en het welbevinden van leerlingen. In het voorstel ligt er in de uitwerking toch veel nadruk op cognitie/de kwalificerende opdracht van het onderwijs en de leerachterstanden die leerlingen hebben opgelopen. Ondersteuning van leerlingen is alleen kansrijk als het passend is voor de leerling. We pleiten dan ook voor een aanpak die 'maatwerk' voor leerlingen mogelijk maakt.
- De in het programmaplan geciteerde onderzoeken gaan alleen over po en niet over het vo. Voor het vo is minder wetenschappelijke evidentie. Wees daarom terughoudend met het **generaliseren van de bevindingen naar het vo**. Doe dit alleen als hier wetenschappelijke onderbouwing voor is. We vinden het samenstellen van een keuzemenu van effectief bewezen interventies (zeker als dat continue wordt geactualiseerd) een goed initiatief, maar willen dat scholen zelf kiezen hier al dan niet gebruik van te maken. We willen dergelijke interventies wel stimuleren, maar niet opleggen (dus geen verplicht keuzemenu).

- Het programma lijkt sterk geschreven vanuit de optiek van het PO. Ook de rol van de Gemeenten in het programma is sterk ingestoken vanuit de PO-verantwoordelijkheid. We vinden het van belang dat **de eigenheid van het VO** sterker tot uitdrukking komt in het plan. Nu spreekt het onze scholen onvoldoende aan.
- De benaming en positionering van het programma wekt de indruk dat het 'naast het reguliere onderwijs' staat. We zijn niet tegen extra of aanvullende programma's, maar we zien graag dat scholen hun aanpak zoveel **mogelijk integreren in het reguliere onderwijs**. Dat biedt namelijk de meeste kans op verduurzaming van hun aanpak voor de langere termijn.
- Benoem alle actoren in en om het onderwijs (ook zorg) en benadruk de gezamenlijke maatschappelijke verantwoordelijkheid (en spreek niet scholen specifiek aan op deze verantwoordelijkheid). Beleg voor alle onderwijsgerichte taken **de regie bij de scholen** zelf, gekoppeld aan een aanbod voor ondersteuning/facilitering.
- We zijn **geen voorstander van het verplicht opleggen van capaciteitentoetsen** voor alle scholen. We willen dit graag overlaten aan de scholen zelf. Scholen kunnen een dergelijke toets opnemen in hun repertoire om de ontwikkeling van (alle of specifieke) leerlingen te volgen. Scholen houden doorgaans een LVS-systeem bij, waarin ook de ontwikkeling gemonitord wordt. Bovendien is niet alleen de ontwikkeling in cognitie relevant.
- Dit programma is een uitgelezen kans **om een onderzoekslijn** te laten meelopen gericht op efficiëntie en effectiviteit van de gepleegde interventies en aanpassingen. Zo kun je die verduurzamen en wellicht het onderwijs(structuur) in de toekomst ook op aanpassen. Zet - naast kennisdeling – ook gericht in op kennisontwikkeling.
- De **tijdplanning om zicht te krijgen op de achterstanden is krap** (alle scholen in beeld door een inhaalmonitor voor de zomer). Bovendien lopen leerlingen ook de komende maanden nog leervertraging op. Belangrijk om te investeren in handvaten voor scholen om zicht te krijgen op achterstanden.
- Communiceer duidelijk wat er van de scholen in **de komende maanden verwacht** wordt en realiseer daarbij dat scholen op dit moment (meer dan) overvraagd worden. Koppel hieraan ook direct het aanbod aan ondersteuning/randvoorwaarden.
- **De bestaande indicator (APCG) is helaas niet meer adequaat**. We willen met jullie in gesprek om te kijken of we de **nieuwe indicator** die ook gebruikt gaat worden voor LPA (leerplusarrangementen) **nu al kunnen inzetten** voor de toedeling van middelen uit het programma. Hiermee is veel gericht de doelgroep te bereiken. In onze optiek hoeft dit niet per se parallel te lopen met het daadwerkelijk ingaan van de nieuwe bekostigingssystematiek voor LPA.
- We zijn **geen voorstander** van het leggen van een **relatie met kwalitatief mindere scholen**. Jullie geven aan te willen verkennen of het mogelijk is landelijke overzichten als benchmark voor scholen beschikbaar te stellen met behulp van het Nederlands Cohort Onderzoek. Maar: in hoeverre is het eerlijk dat scholen met veel achterstanden er ook 'slecht uitzien' in de benchmark? Scholen zelf kunnen er niet altijd wat aan doen als hun leerling populatie geen/weinig begeleiding thuis heeft gekregen bijvoorbeeld. We zijn in dat licht ook kritisch op het voorstel in het plan dat 100 scholen - bovenop het bestaande aantal- het aanbod krijgen deel te nemen aan de programma's Goed worden, goed blijven en Leren Verbeteren.
- Wat ons opvalt is **dat de focus erg ligt op PO-VO overgang** en de gevolgen voor leerlingen en docenten worden veel geschreven vanuit de PO-bril. We missen vooral een aanpak voor de bovenbouw: leerlingen die nu in de voorexamen en de examenklas zitten. Hoe gaan we om met

zakken en bevorderen? Ook missen we de rol van vervolgoopleidingen in het kader van doorlopende leerlijnen.

- **Interventies voor onderwijspersoneel en schoolleiders** zijn randvoorwaardelijk voor de uitvoering van het programma. Dit behoeft een sterkere, eigenstandige positionering in het plan (en niet ondergebracht bij Ondersteuning en kennisdeling).
- Leg de **verbinding met bestaande initiatieven** zoals Inhaal en ondersteuningsprogramma's, Meer handen voor de klas, zomerscholen e.d. Scholen zien door de bomen soms het bos niet meer en zijn terughoudend omdat ze opzien tegen aanvraagprocedures en rapportageverplichtingen. Ook vanuit deze optiek kiezen we voor toevoeging (grotendeels) aan de generieke middelen, maar wel gekoppeld aan een goede inhoudelijke verantwoording over de resultaten/de effecten.

Enkele aanvullende opmerkingen bij de Powerpointpresentatie van 11 februari

Sheet 7

Van de drie geschetste opties op sheet 7 lijkt optie 1 (verdere uitrol van het Nationaal Programma) de meest geschikte optie. Optie 2 Verlenging schooljaar met 16 weken, start schooljaar vanaf nu in januari (8 miljard) is een zeer ingrijpende optie met langjarige consequenties. We hebben dan te maken met een schoolvakantie die het jaar doormidden 'hakt'. We hebben daarbij ook een 'internationale' onderwijsmarkt (wel met name hoger onderwijs). Dergelijke maatregelen kun je alleen nemen als deze internationaal ook gekozen worden. Optie 3 Alle of deel van de leerlingen laten doubleren (19,4 miljard) lijkt ons zeer ongewenst. Hoe dan ook zullen er (grote) verschillen zijn tussen (groepen van) leerlingen. We pleiten voor maatwerk.

Sheet 13

In deze sheet wordt voorgesteld om vooral te sturen via de lumpsum en via stevige sectorafspraken vinger aan de pols te houden over o.a. monitoring en verantwoording. Belangrijk is dat scholen zelf ook kunnen worden aangesproken op de gestelde doelen en de behaalde resultaten. Gisteren hebben we al gesproken over een vorm van oormerking van de middelen (prestatiebox o.i.d.). Het is onwenselijk om via subsidies te gaan werken.

Sheet 19

We vinden het uitgangspunt van doubleren zo haaks staan op waar we als sector jarenlang op hebben ingezet. Het betekent gewoon 'opnieuw' beginnen, daar waar wij altijd pleiten voor aansluiting op de ontwikkeling die leerlingen hebben doorgemaakt.